

Katarína Lokšová-Ráczová (* 1950)

Katarína Lokšová-Ráczová pochádza zo známej košickej rodiny. Jej otcovi, Oliverovi Ráczovi, udelili titul Spravodlivý medzi národmi za pomoc Židom počas 2. svetovej vojny. Tým, že pomáhal košickým Židom, vystavoval sa veľkému riziku. Košice boli v rokoch 1938 – 1945 súčasťou Maďarského kráľovstva. V posledných mesiacoch roka 1944 sa viacerí Košičania stali obeťami teroru Strany šípových krížov, keď došlo na verejnosti k viacerým popravám. Katarínin otec prežil tieto chvíle vďaka ukrývaniu sa v kryptách Dominikánskeho kostola. Po vojne patrili Oliver Rácz medzi popredných predstaviteľov maďarskej komunity, okrem iného pôsobil ako riaditeľ maďarskej školy. Bol tiež spisovateľom. Katarína sa od mladého veku venovala niekoľkým športom, no najviac jej učaroval šerm. Tento šport si zamilovala a stala sa niekoľkonásobnou majsterkou ČSSR. Zúčastnila sa troch olympiád, no nie na všetky má príjemné spomienky. Obzvlášť negatívne vnímala olympiádu v Mníchove v roku 1972, kde došlo k únosu viacerých izraelských športovcov. Najviac ju ako športovkyňu mrzelo, keď sa šport miešal s politikou.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Projekt Menšiny na Slovensku v minulosti a dnes

Časová dotácia:

max. 3 vyučovacie hodiny

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

etnicita, komunita, príbehy 20. storočia, menšiny, oral history

Ciel:

Zoznámiť sa s príbehom pamätníčky a aj pomocou jej príbehu zistiť, aké menšiny žili a žijú na našom území v minulosti a dnes. Reflexia vzťahu a postoja k menšinám žijúcim na Slovensku a vzťahu k svojej vlastnej etnickej identite.

Pomôcky:

príbeh pamätníčky, počítač, internet, tabuľa, kancelársky papier, písacie pomôcky

Postup:

1. Fáza: Zoznámiť sa s príbehom pamätníčky, identifikovať k akej menšine sa hlásila. Upevniť si vedomosti o tom, ktoré menšiny žili na Slovensku v minulosti.

(časová dotácia: ZŠ – 35 minút, SŠ – 20 minút)

- Žiaci si prečítajú alebo vypočujú celý príbeh pamätníčky.
- Na základe prečítaného (vypočutého) príbehu uvedú, k akej národnosti sa hlási pamätníčka a akej národnosti boli jej rodičia.
- Následne uvedú (na základe doterajších získaných vedomostí), aké ďalšie národnosti v minulosti žili na Slovensku.
- Na slepej mape (v skupinách) zakreslia, kde sa jednotlivé národnostné menšiny koncentrovali.

2. Fáza: Hra s pojmami a reflexia vlastnej skúsenosti

(časová dotácia ZŠ – 30 minút, SŠ – 20 minút)

- Nasleduje aktivita *Hádaj, čo som?* Žiaci sa rozdelia do 5 skupín. Každá skupina dostane jeden pojem: KOMUNITA, MINORITA, MAJORITA, PREDISUDOK, STEREOTYP. Skupina sa predstavuje ostatným žiakom v triede tak, že opisuje pojem (nepoužíva však základ slova), ktorý predstavuje. Ostatní žiaci hádajú, o aký pojem ide.
- Žiaci porozmýšľajú a diskutujú, či stretávajú príslušníkov nejakej minority v škole, na krúžkoch, na ulici.

3. Fáza: Predstavenie etnických menšín

(časová dotácia ZŠ – 45 minút, SŠ – 45 minút)

- Učiteľ vyberie 5 národnostných menšín, ktoré dnes žijú na Slovensku.
- Žiakov rozdelí do 5 skupín, pričom každá skupina dostane za úlohu pripraviť projekt – prezentáciu o konkrétnej národnostnej menšine na Slovensku. Prezentácia by mala mať max. 5 slajdov. Obsahovať bude základné údaje o počte ľudí, ktoré sa k tejto menšine hlásia v súčasnosti. Zároveň v prezentácii stručne predstavia zvyky a tradície konkrétnej menšiny či jedlá typické pre túto menšinu.

Spätná väzba od žiakov:

Učiteľ kladie nasledujúce otázky: Akú rolu hrá vo vašom živote príslušnosť k určitej národnosti? Na základe čoho sa k nejakej národnosti hlásime? Čím sa jednotlivé národnosti líšia? Aký je rozdiel medzi národnosťou a štátnym občianstvom? Môžu byť tie pre jedného človeka rozdielne?

Aktivita 2: Projekt Šport v totalite

Časová dotácia:

3 – 4 vyučovacie hodiny

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, politika, oral history, Pražská jar, šport, totalita

Ciel:

Zistiť, ako vyzeral život profesionálneho športovca v totalitnom režime.

Pomôcky:

časová os, písacie pomôcky, príbeh pamätníčky, počítač, internet, učebnica dejepisu, stojany potrebné na prezentáciu príbehu

Postup:

1. Fáza: Zoznámiť sa s príbehom pamätníčky, pričom dôraz kladieme na jej športovú profesionálnu kariéru (časová dotácia: ZŠ – 20 minút, SŠ – 15 minút)

- Žiaci si prečítajú (vypočujú) príbeh pamätníčky.
- Na časovú os zaznačia jej športovú kariéru. Uvedú začiatok kariéry, účasť na súťažiach, olympiádach a tiež, kedy pamätníčka športovú kariéru ukončila.
- Žiaci identifikujú, v ktorom období zažívala Katarína najväčšie úspechy.

2. Fáza: Upevniť si vedomosti o 60. a 70. rokoch 20. storočia

(časová dotácia: ZŠ – 45 minút, SŠ – 30 minút)

- Žiaci na základe učebnice na časovú os zaznačia najdôležitejšie politické udalosti 60. a 70. rokov 20. storočia v Česko-slovensku aj vo svete.
- Nasleduje riadená diskusia, kde učiteľ kladie otázky: Ktoré z týchto udalostí spomína pamätníčka v príbehu? Sú udalosti, ktoré vo svojom rozprávaní vynechala? Ovplyvnili tieto udalosti život pamätníčky alebo jej športovú kariéru? Ak áno, ako?

3. Fáza: Naučiť sa vnímať konkrétne ľudské príbehy, vedieť samostatne pracovať s informáciami, naučiť sa prezentovať ich ďalšiemu publiku. Rozvíjať komunikačné a prezentačné zručnosti.

(časová dotácia: ZŠ aj SŠ 2x45 minút)

- Žiaci pripravujú spoločne výstavu, ktorá bude v priestoroch školy či ich triedy.
- Na základe príbehu pamätníčky vyberú najdôležitejšie informácie o jej živote. Na maximálne 5 paneloch predstavia žiakom iných tried jej príbeh. Trieda môže pracovať spoločne, alebo si prácu rozdelia do niekoľkých skupín.
- Pri príprave výstavy pracujú s fotografiami pamätníčky.
- Súčasťou úlohy bude príprava propagácie výstavy. Žiaci vymyslia, ako budú o výstave informovať a aké informačné kanály použijú. Učiteľ/ka je žiakom nápomocný/á pri komunikácii s vedením školy aj pri plnení úloh.
- V deň prezentácie výstavy si žiaci rozdelia úlohy a dohodnú sa, kto bude prezentovať ktorý panel. Pripravujú si krátky prejav o každom paneli.

Spätná väzba od žiakov:

Učiteľ kladie nasledujúce otázky: Ako sa vám pracovalo s príbehom pamätníčky? Čo bolo pre vás najťažšie pri príprave výstavy? V čom ste sa vďaka projektu zlepšili? Aké nové zručnosti ste získali? Ste spokojní s odvedenou prácou? Spravili by ste pri príprave výstavy niečo inak? Čo ste sa naučili?